

Rostysław Radyszewśkyj

Krótkie podsumowanie ukraińskiej polonistyki literaturoznawczej

---

Postscriptum Polonistyczne nr 1(3), 191-200

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ROSTYSŁAW RADYSZEWSKI
Kijów

Krótkie podsumowanie ukraińskiej polonistyki literaturoznawczej

Ukraińska polonistyka ma bogate tradycje, których początki sięgają XVII stulecia. Od dawna obydwie narody pozostają ze sobą w ścisłych kontaktach, a w czasach renesansu europejskiego, a szczególnie rozkwitu kultury barokowej, Ukraińcy i Polacy stworzyli wspólną formację kulturową, która osiągnęła swój szczyt w sarmackim baroku. Język polski był językiem utworów literackich większości ukraińskich pisarzy i uczonych obydwu głównych „parnasów” barokowych (w Kijowie i Czernihowie). Najbardziej znanym ośrodkiem pierwszej polonistyki na terenach Ukrainy była niewątpliwie Akademia Kijowsko-Mohylańska.

Kijowska Akademia Mazepo-Mohylańska, będąc uczelnią wyższą Ukrainy Hetmańskiej, przejęła najlepsze tradycje Rzeczypospolitej w tej dziedzinie. Od 1632 r. miała ona przywileje i rozwijała się w ramach systemu kształcenia Rzeczypospolitej z dominacją języka polskiego i łacińskiego, propagując wartości prawosławne. Również polscy królowie obdarzali kolegium swoimi przywilejami.

W XVII w. kijowska szkoła rozwijała się bez żadnego wpływu moskiewskiego, z orientacją na wzorce zachodnioeuropejskie. Nauczanie prowadzone było w oparciu o system polsko-łaciński. Prawie wszystkie wykłady wygłaszane były po łacinie. W retoryce i poetyce forma dominowała nad treścią, w filozofii pierwszeństwo należało do Arystotelesa, a w teologii — Tomasza z Akwinu. W 1632 r. w Kijowskiej szkole brackiej nauczano następujących języków: greckiego, łacińskiego, staro-cerkiewno-słowiańskiego, rosyjskiego i polskiego. Natomiast w Kolegium Kijowskim istniały klasy

tradycyjne dla łacińsko-polskich kolegiów, w których nauczano gramatyki i syntaktyki (niższe), poetyki i retoryki (średnie) i filozofii (wyższe). Poetykę i retorykę w Kolegium Kijowskim nazywano *humaniorą*, a uczniów — humanistami. Ćwiczenia w tych klasach prowadzone były po łacinie i po polsku, a za czasów hetmana Iwana Mazepy także po ukraińsku. Oprócz wykonywania zadań domowych, uczniowie klas niższych pisali tzw. *exerycyje*. Uczniowie klas gramatycznych w swoich pracach prezentowali tłumaczenia i analizy tekstów z języka łacińskiego i greckiego na język polski albo staro-cerkiewno-słowiański i odwrotnie, a uczniowie klas poezji i retoryki pisali wiersze, różnorakie przemówienia i listy po łacinie, po polsku i w języku staro-cerkiewno-słowiańskim. Metropolita Piotr Mohyla, a także jego liczni naśladowcy próbowali przejąć wszystko, co najlepsze od kolegiów łacińsko-polskich, aby naród ukraiński dorównał poziomem wykształcenia innym narodom Europy. Opinię metropolity na ten temat wyraźnie przedstawia utwór polemiczny *Lithos...*, w którym na zastrzeżenia Kasjana Sakowicza, że w szkołach ruskich trzeba uczyć wyłącznie języka greckiego, polskiego i innych języków słowiańskich, a nie łaciny, metropolita dowodzi, że łacina jest niezbędna Rusinom pod wieloma względami.

W Kolegium Kijowskim, nawet za czasów panowania mocarstwa, proces nauczania rosyjskiego pod względem formy i języka był wzorowany na systemie łacińsko-polskim. Dowodzą tego badania Ryszarda Łuźnego i Pauliny Lewin, poświęcone twórczości Jana Kochanowskiego, która była szeroko prezentowana w kijowskich szkolnych poetykach XVII-XVIII w. Najszerzej teorię polskiej wersyfikacji przedstawia poetyka *Poeticarum institutionum breve compendium* (z 1671 roku, rękopis NBUV w Kijowie, DC/11233), w której wspomina się o 17 rodzajach metrum, odwołując się do utworów Kochanowskiego. Następną kijowska poetyka *Fons Castalius* również podaje przykłady utworów Kochanowskiego, cytując na przykład *Zuzanne*, *Dziewostęba*, *Pieśń świętojańską o sobótce* i nawet *Odprawę posłów greckich*. Jedną z najciekawszych poetyk kijowskich jest *Helikon Brivertex* Parfenia Rodowicza [Rodowicz 1689: CGADA f. 381, Nr 1767, 1—236], w której, nie cytując Sarbiewskiego, autor propaguje jego teorię konceptyzmu. W kursie nauczania P. Rodowicz cytuje polskie i łacińskie wiersze poetów kijowskich — T. Bajewskiego, J. Kalimona, Ł. Baranowicza, S. Jaworskiego, a także anonimowy panegiryk *Słowo z Typografii Pieczęarskiej zebrane*. W różnych miejscach P. Rodowicz podaje przykłady zagadek literackich, epitafiów, epigramatów, które są fragmentami utworów Jana Kochanowskiego *Raki*, *Na Mateusza*, *Do Pawła*, *O doktorze Hiszpanie*. Twórczość Kochanowskiego była dobrze znana pisa-

rzom kijowskim. Do jego twórczości odwołuje się także Teofan Prokopowicz, wykładowca poetyki i retoryki, w swoim kursie akademickim, w którym demonstruje znajomość tekstu *O Czechu i Lechu historyi naganionej*.

Można stwierdzić, że kijowska szkoła wyższa odegrała wielką rolę w rozwoju ukraińskiej literatury polskojęzycznej, która tematyką i wartościami aktywnie propagowała ideologię ukraińskiej państwowej i duchowej niepodległości. Po pierwsze, za czasów hetmana Iwana Mazepy właśnie polsko-ukraińskie środowisko językowe służyło jako baza rozwoju i wprowadzenia do systemu kształcenia języka ukraińskiego. Po drugie, szkoła kijowska w ramach kursu nauczania poetyki i retoryki podawała swoim wychowankom najlepsze wzorce literatury polskiej, które służyły młodym poetom ukraińskim jako przykład do doskonalenia swojej twórczości i dobry materiał dla porównania gatunków i stylów ukraińskiej i polskiej literatury.

Na początku XIX w., w związku z upadkiem Akademii Kijowsko-Mohylańskiej pod naciskiem Imperium Rosyjskiego, główny ośrodek badań polonistycznych został przeniesiony do Charkowa, gdzie w roku 1804 powstał uniwersytet. Inicjatorem i pierwszym entuzjastą tego nowego centrum polonistycznego w Charkowie stał się P. Hulak-Artemowskyj — twórca ukraińskiej ballady romantycznej, a ponadto — utalentowany tłumacz literatury obcej, w tym także polskiej. Ukraiński tłumacz szczególnie interesował się twórczością Ignacego Krasickiego i Adama Mickiewicza. Literatura polska była dla ukraińskich autorów także źródłem mody literackiej. Na przykład, w 1819 r. Hulak-Artemowskyj opublikował swoje tłumaczenie jednej z pierwszych polskich powieści okresu preromantycznego — *Ben-Grynan. Powieść kaledońska*, czym rozpoczął na Ukrainie tendencje preromantyczne i romantyczne.

W 1825 r. charkowska polonistyka umacnia się w związku z pojawieniem się dwóch wileńskich profesorów — I. Daniłowicza i J. Krynickiego, którzy wskutek procesu filomatów i filaretów zostali zwolnieni przez władze carskie z Uniwersytetu i przeniesieni do Charkowa. Jak zaświadcza Dmytro Bahalij, obydwu uczonych otoczono dużym szacunkiem, a Ignacy Daniłowicz zdobył taki autorytet w kręgach profesorskich, że dwukrotnie był wybierany na dziekana fakultetu historycznego [Bagalij 1904, 360]. I. Daniłowiczowi zawdzięczamy także spotkanie P. Hulaka-Artemowskiego i A. Mickiewicza. Wileński, a później charkowski profesor dobrze znał autora *Ballad i romansów* jeszcze z Wilna. Jak podają badacze ukraińscy [Ajzensztok 1958, 99; Węrwes 1955, 57], z listów P. Hulaka-Artemowskiego i A. Mickiewicza możemy wywnioskować, że spotkanie dwóch wybitnych pisarzy odbyło się w grudniu 1825 r. w mieszkaniu Ignacego Daniłowicza.

Język i literatura polska jako przedmioty nauczania pojawiły się także na Uniwersytecie św. Włodzimierza w Kijowie od razu w pierwszych latach po jego założeniu. Pedagogiczną i naukową działalność w zakresie polonistyki na Ukrainie w XIX w. rozwijały takie znane postaci, jak Mychajło Dragomanow, Mychajło Maksymowycz, Aleksander Kotlarewskyj, Pantelejmon Kulisz.

Zainteresowanie polonistyką nie ominęło także Ukrainy Zachodniej, która była w bezpośrednim kontakcie z kulturą polską, a wręcz znajdowała się pod jej wpływem. Pod koniec XIX — na początku XX w. (na zachodniej i wschodniej Ukrainie) pojawiają się prace polonistyczne Iwana Franki, Wasyła Szczurata, Mychajła Moczulskiego, Antona Kruszelnickiego, Sydora Twerdochliba, Stefana Czarnieckiego, Mykoły Jewszana, a także Łesi Ukrainki. W 1842 r. na Uniwersytecie św. Włodzimierza została stworzona katedra filologii słowiańskiej, w której nauczano również przedmiotów, dotychczas stanowiących samodzielne dyscypliny uniwersyteckie.

Polonistyczne prace literaturoznawcze Iwana Franki były zebrane w polskojęzycznym zbiorze *O literaturze polskiej* [Franko 1979]. Franko zostawił bardzo cenne uwagi i spostrzeżenia dotyczące twórczości poetów romantycznych (Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Józefa Bogdana Zaleskiego, Seweryna Goszczyńskiego, Michała Grabowskiego) i sobie współczesnych pozytywistów, a nawet modernistów (Elizy Orzeszkowej, Bolesława Prusa, Marii Konopnickiej, Zenona Przesmyckiego-Miriama, Jana Kasprowicza, Stanisława Przybyszewskiego, Gabrieli Zapolskiej i in.). Lesia Ukrainka w artykule *Notatki o najnowszej literaturze polskiej* [Ukrajinka 1977, t. 8, 120—127] poruszyła ważne zagadnienie o wyznaczeniu stylu i metod pisarzy Młodej Polski. Głębką wiedzą o literaturze polskiej wyróżniał się także Mykoła Jewszan — słynny ukraiński krytyk epoki wczesnego modernizmu. Napisał on cały szereg analitycznych artykułów o twórczości takich polskich pisarzy, jak: Maria Konopnicka, Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz, Bogdan Zaleski. Jego artykuł o Zygmuncie Krasińskim wyróżnia się bardzo oryginalnym psychologicznym podejściem do niejednoznacznej sylwetki polskiego pisarza. Analizę sytuacji, która charakteryzowała końcową fazę Młodej Polski, Jewszan przeprowadził według przykładu Brzozowskiego (artykuł *Współczesna literatura polska i jej wpływ na naszą* został napisany przez Jewszana w związku z pojawieniem się w druku dwutomowej historii literatury polskiej autorstwa Antoniego Potockiego). Wszystkie zarzuty, które Brzozowski postawił „romantycznej” postawie współczesnej mu literatury polskiej, Jewszan przeniósł w swoich artykułach na literaturę ukraińską. W sumie dotyczyły one przede wszystkim braku „siły kon-

strukcyjnej” i „oderwania od życia” [Jewszan 1912, t. 60, 527—528; Jako-wenko 2006, 33—34].

Zainteresowanie literaturą polską na zachodzie Ukrainy nie zniknęło również po I wojnie światowej. Przejmują je w latach porewolucyjnych pisarze i naukowcy Ukrainy Radzieckiej. Dużo uwagi różnorodnym zjawiskom i postaciom literatury polskiej poświęcił Mykoła Zerow i Mychajło Draj-Chmara. Spośród ukraińskich neoklasyków najczęściej uwagi literaturze polskiej poświęcił Maksym Rylski, autor wielu przekładów literatury polskiej, w tym także genialnego tłumaczenia *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza. Tłumaczeniami i popularyzacją literatury polskiej całe życie zajmował się również Mykoła Bażan. Na Ukrainie Zachodniej spuściznę i twórczość Iwana Franki w dziedzinie polonistyki kontynuowali jego naśladowcy: Wasyl Szczurat, Mychajło Wozniak i Petro Wołynskij, a z czasem (już w zjednoczonej Ukrainie Radzieckiej) — Jewhen Kyryłuk, Teoktyst Paczowskij, Fedir Pohrebennyk, Iwan Hlynskij, Hryhorij Koczur, Mykoła Hryciuta.

Największym, chociaż nie najbardziej znanym polonistą okresu międzywojennego był Wołodymyr Hnatiuk — autor badań dotyczących zjawiska *bałagnia*, a także, zgodnie z jego terminologią, polsko-ukraińskiej prawobrzeżnej literatury romantycznej (Tymko Padura, Aleksander Groza, Erazm Izopolski, Spyrydon Ostaszewski, Seweryn Goszczyński, Karol Heincz). W 1938 r. w ówczesnym Leningradzkim Instytucie Pedagogicznym Wołodymyr Hnatiuk obronił rozprawę doktorską na temat *Szkiec z historii romantyzmu polskiego. Rozwój i zanik jednego prądu romantycznego*. Pierwszy wariant dysertacji, który autor miał zamiar obronić na Ukrainie, zawierał nieco inne wątki treściowe i nosił inny tytuł, a mianowicie *Prawobrzeżna polsko-ukraińska literatura w okresie romantyzmu*. Widocznie obrona wspomnianej dysertacji nie była możliwa ze względu na nasilenie represji stalinowskich na polu nauki.

Po II wojnie światowej na Uniwersytecie Kijowskim znowu zaczęła funkcjonować katedra filologii słowiańskiej, w ramach której aktywnie rozwijała się polonistyka. Do pracy na uczelni przyszli młodzi naukowcy, którzy z czasem zdobyli uznanie w świecie nauki. Należy wymienić tu następujące nazwiska: Walentyna Kremenuło, Hryhorij Werwes, Julia Bułachowska, Waleria Wiedina. Słowistyczne, w tym także polonistyczne i komparatystyczne prace H. Werwesa o literaturze XIX—XX w., a także artykuły napisane przez jego uczniów i kolegów (uczony wiele lat stał na czele Wydziału Słowiańskich Literatur w Instytucie im. Tarasa Szewczenki Akademii Nauk USSR) przyniosły słowiańskiemu literaturoznawstwu Ukrainy uznanie w całym świecie. Niestety, nie mamy możliwości w niniejszym krótkim zary-

sie wymienić wszystkich prac naukowca, ponieważ jest on autorem trzynastu monografii i książek, napisał też około 200 artykułów naukowych. Nie sposób nie wspomnieć także o Stanisławie Lewińskiej — autorce wielu dydaktyczno-metodologicznych opracowań z zakresu ukraińskiej polonistyki, a także programów i podręczników z języka i literatury polskiej dla uczelni wyższych i szkół średnich. Z kolei Julia Bułachowska jest autorką trzynastu monografii, w których literatura polska często jest przedstawiana z punktu widzenia jej tematycznych i gatunkowych odmierności. Badaczka dokonała również typologicznego zestawienia literatury polskiej z ukraińską i rosyjską, wykorzystując odpowiednią tematykę w strukturze utworów, ale najczęściej w kontekście problematyki tłumaczeń literatury pięknej.

Równoległe z „kijowską” szkołą polonistyczną, której najbardziej znanymi przedstawicielami byli wspomniani Hryhorij Werwes, Julia Bułachowska, Waleria Wiedina, polonistka rozwijała się też w Galicji i na Ukrainie Zachodniej. Przykładem mogą być badania Romana Kyrczywa, zajmującego się motywami ukraińskimi, szczególnie folklorystycznymi, w literaturze polskiej. W ciągu lat 60.—70. XX w. drukiem ukazują się poważne badania Kyrczywa o ukraińskich pieśniach ludowych w literaturze staropolskiej, literaturze polskiego oświecenia, w dobie romantyzmu i poezji XIX w. Głównym kierunkiem jego zainteresowań naukowych, związanych z ukraińskim folklorem w literaturze polskiej, stała się wieloaspektowa problematyka „szkoły ukraińskiej” w romantyzmie polskim. Właśnie ta problematyka jest przedstawiona w monografiach: *Ucrainica w polskich almanachach epoki romantyzmu* (1965), *Folklor ukraiński w literaturze polskiej* (1971) i in. Również Dora Kacnelson jest znawczynią folkloru, ale już nie ukraińskiego, lecz polskiego. Jako specjalistka z literatury czasów powstań polskich jest autorką polskojęzycznej monografii *Z dziejów polskiej pieśni powstańczej XIX wieku. Folklor Powstania Styczniowego* (1974). Natomiast komparatystyka polsko-ukraińska i polsko-rosyjska jest podstawą zainteresowań naukowych Aleksandry Hrybowskiej, która rozprawę doktorską *Eliza Orzeszkowa i literatura rosyjska* obroniła na Uniwersytecie Lwowskim w 1959 r. Badaczka wydała także prace poświęcone epistolarnej spuściźnie Elizy Orzeszkowej i Iwana Franki, jak również nieznanym listom Piotra Chmielowskiego, a także *Dziennikom* Stefana Żeromskiego oraz problemom recepcji komparatystycznej i przekładoznawstwa.

Autorem około trzystu prac o tematyce polonistycznej jest Iwan Lozynskij, absolwent slawistyki na Uniwersytecie Lwowskim. Jego zainteresowania naukowe skoncentrowane są przede wszystkim wokół literatury polskiej XIX i XX w., okresu międzywojennego, II wojny światowej, literatury powojennej i in.

Lwowski uczoney Mykoła Ilnyckyj w ostatnim czasie publikuje komparatystyczne artykuły o wspólnych typologicznych związkach twórczości Iwana Franki i Adama Mickiewicza, Bohdana-Ihora Antonycza i Kazimierza Wierzyńskiego, Wasyla Paczowskiego i Stanisława Wyspiańskiego. Polonistyczna tematyka obecna jest w badaniach wielu znanych ukrajinistów: Mykoły Żulynskiego, Iwana Dziuby, Iwana Denysiuka, Tamary Gundorowej, Oleksandra Astafjewa, Jurija Kowaliwa, Jarosława Dzyri, Wiktora Humeniuka, Wołodymyra Pohrebennyka, Mykoły Zymomri, Luizy Olander, Wołodymyra Jerszowa, Natalii Łysenko, Waleria Kornijczuka, Wasyla Iwaszkiwa, Marii Segedy, Natalii Sydiaczenko, Stanisława Szewczenki. Artystyczne związki Ukrainy i Polski badają Rostysław Pylypczuk, Oleksandr Fedoruk, Maria Zagajkewycz, Łesia Wachnina. Polonistyka stała się jednym z najważniejszych aspektów działalności literaturoznawczej znanej na Ukrainie i w Polsce Oksany Weretiuk. Profesor Uniwersytetu w Rzeszowie i Tarnopolu, wykorzystując najnowsze tendencje literaturoznawcze, interpretuje utwory najbardziej znanych postaci literatury europejskiej XX w. — M. Kundery, J. Tuwima, B. Szulca, S. Wincenza, K. Wojtyły, M. Gretkowskiej, J. Malaniuka, J. Andruchowycza i in. Jest autorką monografii *Wizja Ukrainy we współczesnej powieści polskiej i ukraińskiej* (L. Buczkowski, A. Kuśniewicz, W. Odojewski, U. Samczuk, I. Wilde, R. Andrijaszuk).

W latach 70. i 80. XX w. do ukraińskiej polonistyki literaturoznawczej weszło nowe pokolenie uczonych. Wołodymyr Morenec, absolwent Uniwersytetu Kijowskiego, jest autorem ważnej pracy o twórczości Konstantego Galczyńskiego (doktorat, a potem monografia *Źródła poetyki Konstantego Ildefonsa Galczyńskiego*, 1986). Pracując przez długi czas nad tematyką ukrajinoznawczą, W. Morenec wydał w 2002 r. ciekawą pracę komparatystyczną *Narodowe drogi poetyckiego modernizmu pierwszej połowy XX w.: Ukraina i Polska*. W tej monografii autor podejmuje najbardziej dyskusyjne kwestie dotyczące polsko-ukraińskich stosunków literackich. Z imieniem profesora Wołodymyra Morenca jest związane także odrodzenie polonistycznych dyscyplin na Uniwersytecie „Akademia Kijowsko-Mohylańska”.

Rostysław Radyszewski, absolwent Uniwersytetu Kijowskiego, swoją rozprawę doktorską poświęcił związkom Łesi Ukrainki z literaturą polską. Niestety, w monografii wiele ciekawych i dyskusyjnych aspektów pracy zostało w znaczący sposób skrócone przez cenzurę. Rezultatem długotrwałych badań nad polską i ukraińską literaturą baroku jest jego praca habilitacyjna wydana w Polsce jako monografia *Polskojęzyczna poezja ukraińska od końca XVI do początku XVIII wieku* [Radyszewski 1996] i antologia *Parnas rokoso-*

łański (1998). Książka *Iwan Mazępa w sarmacko-roksolańskiej przestrzeni wysokiego baroku* (2006) oparta jest na materiałach polskich starodruków. Polonistyczny dorobek R. Radyszewskiego dotyczy różnych aspektów, ale głównie polsko-ukraińskich związków literackich (literatura renesansu i baroku, zagadnienia kultury sarmatyzmu, polski romantyzm, „ukraińska szkoła” w literaturze polskiej, twórczość laureatów Nagrody Nobla). Będąc kierownikiem Katedry Polonistyki na Uniwersytecie Kijowskim, R. Radyszewskij wychował wielu młodych naukowców w dziedzinie polonistyki.

W 2000 r. w Instytucie Filologii Kijowskiego Uniwersytetu im. Tarasa Szewczenki otwarto pierwszą na odrodzonej Ukrainie Katedrę Polonistyki. Oprócz działalności pedagogicznej, Katedra zajmuje się pracą naukową, organizuje konferencje, wydaje zbiory prac naukowych itd. Począwszy od 1999 r. pod redakcją R. Radyszewskiego ukazało się siedem tomów serii wydawniczej *Kijowskie Studia Polonistyczne*. Są to: *Adam Mickiewicz i Ukraina* (1999), *Juliusz Słowacki i Ukraina* (2000), *Jarostaw Iwaszkiewicz i Ukraina* (2001), *Ukraińsko-polskie konteksty literackie* (2003), *Romantyzm: między Ukrainą a Polską* (2003), *Ukraińsko-polskie konteksty literackie epoki baroku* (2004), *Ukraińska szkoła w literaturze i kulturze ukraińsko-polskiego pogranicza* (2005), *Ukraina-Polska: językowo-kulturowy dialog Słowian* (2006).

Od początku założenia Katedry jej wykładowcy nie tylko wykształcili wielu magistrów filologii polskiej, lecz także pierwszych doktorów, którzy kontynuują najlepsze tradycje ukraińskiej szkoły polonistycznej. W 2001 r. doktorat obronił Serhij Jakowenko, który w 2006 r., poszerzając i uzupełniając swoje badania, wydał monografię *Romantycy, esteci, nietzscheaniści. Ukraińska i polska krytyka literacka wczesnego modernizmu*. W książce tej autor proponuje całkiem nowe spojrzenie na krytykę literacką końca XIX — początku XX w., z komparatystycznego punktu widzenia analizuje światopoglądowo-estetyczne podstawy krytyki ukraińskiej i polskiej, jej właściwości strukturalne i intertekstualne związki ze światową estetyką, udowadniając, że właśnie w tym okresie narodziły się estetyczno-filozoficzne koncepcje XX w.: fenomenologia, egzystencjalizm, hermeneutyka, strukturalizm, psychoanaliza. W 2007 roku ukazała się jego nowa książka *Poetyka i antropologia. Szkice o ukraińskiej i polskiej prozie XX wieku*, gdzie w aspekcie porównawczo-historycznym rozpatrywana jest twórczość Witolda Gombrowicza, Czesława Miłosza, Jarosława Iwaszkiewicza, Andrzeja Stasiuka.

Młody uczoney z Berdiańska, Oleksij Suchomlynow, obronił swój doktorat na Uniwersytecie Kijowskim i wydał monografię *Polsko-ukraińskie pogranicze kulturowe w prozie Jarosława Iwaszkiewicza (topika i funkcjonalność)* (2006).

W 2004 r. swoją pracę doktorską na temat *Satyryczny dyskurs polskiego kabaretu artystyczno-literackiego (w utworach T. Boya-Żeleńskiego, J. Tuwima i K.I. Gałczyńskiego)* obroniła Tetiana Chajder. W latach 2005—2006 swoje doktoraty obroniły: Maria Bracka *Dyskurs koźactwa w poezji „ukraińskiej szkoły” polskiego romantyzmu* i Julia Wawrzyńska *Taras Szewczenko i polski romantyzm (topika i poetyka profetyzmu, rycerstwa, tyranii)*, a także Tetiana Czuża *Historyczna powieść H. Sienkiewicza „Ogniem i mieczem”: źródła i dyskurs artystyczny*, Ellina Cichowska *Poezja Jewhena Małaniuka w kontekście ukraińsko-polskich związków literackich*.

Powstała i została wydana habilitacja oraz monografia Jewhena Nachlika *Dola — Los — Sud’ba. Szewczenko a polscy i rosyjscy romantycy* (2003), a także doktorat Tetiany Dziadewycz o podobnej tematyce *Kształtowanie tożsamości narodowej w literaturze romantyzmu słowiańskiego: na materiale twórczości Adama Mickiewicza, Aleksandra Puszkina i Tarasa Szewczenki*. Celem wspomnianej dysertacji było ukazanie Szewczenki „odbrażowionego”, jako twórczej osobowości z ludzką twarzą. Należy podkreślić, że autorce rozprawy udało się pokazać w taki sposób nie tylko Szewczenkę, ale także Puszkina, Mickiewicza, Lermontowa, Słowackiego, Krasińskiego i Norwida. Wśród problemów, które podejmuje badaczka w swojej fundamentalnej pracy, trzeba wyróżnić wpływ sytuacji społeczno-politycznej na światopogląd pisarzy, ich stosunek do państwowości, analizę porównawczą poglądów ideologicznych i apokaliptycznych wizji, problem świadomości państwowej Szewczenki i poglądy pisarzy na formy państwa (monarchię, demokrację, republikę itd.), problem historiozofii romantyków, psychoanalityczne spostrzeżenia i in.

Wśród ostatnich naukowych prac polonistycznych warto wspomnieć o pracy habilitacyjnej Nadiji Koloszuk *Obożowa proza jako fenomen literacki XX wieku (na materiale literatury ukraińskiej, rosyjskiej, białoruskiej i polskiej)*, o pracy doktorskiej Natalii Łobas *Poetyka karnawałowa i gatunkowe odmienności międzywojennej eksperymentalnej prozy M. Johansena i W. Gombrowicza*, a także doktoracie Natalii Liszczyńskiej *Paradygmat zła we współczesnej powieści ukraińskiej, polskiej i angielskiej (Walerij Szewczuk, Stefan Chwin i William Holding)*.

Ukraińska polonistyka literaturoznawcza ciągle się rozwija. Rośnie nowe pokolenie polonistów, którzy nie tylko włączają się do rozwiązywania tradycyjnych polonistycznych i komparatystycznych problemów, lecz także szukają „swojej” tematyki, próbują zastosować nowe teoretyczne i metodologiczne podejścia, analizują najnowsze zjawiska polskiej literatury w kontekście ukraińskim, słowiańskim i światowym.

Literatura

- Ajzensztok J., 1958, *Do perebuwannia Mickienycza na Ukraini*, w: *Miżsłonjans'ki literaturni wzajemny*, Kyjiv.
- Bagalij D., 1904, *Opyt istorii Char'kowskogo uniwersitieta (po niezdannym materialam)*, Char'kow.
- Franko I., 1979, *O literaturze polskiej*, Kraków.
- Jakowenko S., 2006, *Romantyki, estety, niszczenci: ukrajins'ka ta pols'ka literaturna krytyka rannioho modernizmu*, Kyjiv.
- Jewsza M., 1912, *Suczasnna pols'ka literatura i jiji wplyw na naszu*, t. 60., LNw, Kyjiv.
- Radyszewskij R., 1996, *Polskojęzyczna poezja ukraińska od końca XVI do początku XVIII wieku*, cz. 1., Kraków.
- Rodowicz P., 1689, *Helikon Brivertex*. Rękopis. Moskwa CGADA f. 381, Nr 1767.
- Ukrajinka L., 1977, *Zibrannia tvoriv u dwanadciaty tomach*, t. 8., Kyjiv.
- Werwes H., 1955, *Adam Mickienycz w ukrajins'kej literaturi*, Kyjiv.

Prof. Rostysław Radyszewskij — kierownik Katedry Polonistyki Uniwersytetu Narodowego im. Tarasa Szewczeni w Kijowie. Członek Instytutu Literaturoznawstwa Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, w której obronił rozprawę doktorską poświęconą zagadnieniu związków twórczości Lesi Ukrainki z literaturą polską. Autor monografii *Polskojęzyczna poezja ukraińska końca XVI — początku XVIII w.* (1996), antologii *Parnas roksolański* (1998) oraz książki *Iwan Mazepa w sarmacko-roksolańskim wymiarze wysokiego baroku* (2006). Jest autorem 180 prac naukowych, jego książki zostały wydane w języku polskim i ukraińskim: m.in. *Iwan Wabylenycz. Polscy pisarze Rusini* (1996), *Poezja polskojęzyczna na Ukrainie* (1996). Opracował i opatrzył przedmową serię dwujęzycznych tomików poezji polskiej, m.in. *Poezje J. Słowackiego i J. Iwaszkiewicza*, antologię *Dźwięki polskiej lutni*. Rostysław Radyszewskij dokonał tłumaczenia na język ukraiński licznych polskich starodruków. Głównym tematem jego badań są literackie kontakty polsko-ukraińskie w okresie XVII—XVIII w., „ukraińska szkoła” romantyków polskich, a także twórczość Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Henryka Sienkiewicza, Władysława Reymonta, Jarosława Iwaszkiewicza, Czesława Miłosza, Wisławy Szymborskiej. Korespondencyjny członek NAN Ukrainy.